

יש שהוא מאכיל את אביו פטומות ויורש גיהנם ויש שהוא כודנו בריחים ויורש גן עדן כיצד מאכיל את אביו פטומות ויורש גיהנם חד בר נש הוה מייכיל לאביו תרנוגלין פטימין חד זמן אמר ליה אביו ברי אילין מן לך אמר ליה סבא סבא אכול ואדיש דכלביא אכלין ומדשין נמצא מאכיל את אביו פטומות ויורש גיהנם כיצד כודנו בריחין ויורש גן עדן חד בר נש הוה איטחין בריחין את צמות לטחוניא אמר ליה אבא עול טחון תחתי אין מטת מבזייא טב לי אנא ולא את אין מטות מילקי טב לי אנא ולא את נמצא כודנו בריחים ויורש גן עדן

One can feed his father birds of delicacy and be punished; one can make his father grind with a millstone and be rewarded. How can one feed his father birds of delicacy and be punished? Once there was a son who always fed his father birds of

delicacy. The father asked his son how he could afford to do so. The son answered him, "Old man! What do you care? Chew and eat!"

How can one make his father grind with a millstone and be rewarded? Another man, who worked at a mill, had an elderly father. One day the king drafted the father for forced labor. The son told his aging parent: "Father, you work here on the millstone and I will go in your place into the king's service, so that if it is demeaning work, I will be demeaned and not you."

(אברבנאל) כבוד את אביך — נכלל בזה כבוד ה' שהוא האב האמיתי, וכן דרשו חז"ל בכתובות ק"ג, לרבות אחיך הגדול, ולמדנו גם כבוד החכמים שהם אבות לתלמידיהם, ולשמוע לנביא, ולהדר זקן, ולשמע לבית דין הגדול, ויסוד המצוה כדי שתהיה המסורת חשובה בעיני האדם ויאמין בה, ועל כן הדבור הזה מכלל ה' הדברות האלקיים שבלוח הא'.

למען יאריכון ימך — כגמול על שהיטיב לאבותיו, או שגם יכבדוהו בניו מדה כנגד מדה, וזה שאמר בדברים, "ולמען ייטב לך".

①

כבוד את אביך ואת אמך למען יאריכון ימך
על האדמה אשר יי אלהיך נתן לך (כ"ב).
לעומת מאמר תדשא הארץ וכו' ותוצא הארץ
וכו' אשר זרעו בו למינהו. צוה הקב"ה בן יכבד
אב אשר זרעו בו למינהו גם הוא. וענין הכתוב,
הוא לומר, הלא צויתך ענין השבת, וזכרתי לך
ענין ששת ימים עשה ה' וכו' וביום השביעי
כו'. שהוא למען תזכור, כי שיתא אלפי שני
היו עלמא וכו', וכי תעשה כל עיקר ענייניך
על עולם שכולו שבת, ולא על ענייני העולם
הזה. אמר עתה, כבוד את אביך וכו'. לומר, אם
היה כל ענייניך טוב העולם הזה, לא היה לך
לכבד אביך ואמך. כי הנה היצרו לך שהביאוך
מהעולם העליון אל עולם ההפסד הלו. אך
אחר שהודעתך שתדמה לקונן על ידי השבת.
ושתדבק בו בעשותך עיקר מהעולם העליון, כי
תעשה כמעשהו, להיות עמו לעולם הבא. אם כן
ראוי וחיוב הוא לך תכבד את אביך ואת אמך.
לא בבחינת העולם הזה, רק למען יאריכון ימך
על האדמה אשר ה' אלהיך נותן לך לישראל
בייחוד, היא ארץ העליונה. כי בהביאם אותך
אל העולם הזה, תקנה חיי העולם הבא.

או ירמוז, שלא תכבדם על בחינת שהביאוך
לעולם הזה ליהנות ממנו. רק למען על ידם
יאריכון ימך על האדמה וכו', היא העולם
הבא, כד"א (ישעיה ס כא) לעולם ירשו ארץ.

סדר ה' ח"ל

משרשי מצנה זו, שראוי לו לאדם שישפיר ויגמל
חסד למי שפשה עמו טובה, ולא יהיה נבל ומתנפף
וקפוי טובה שזו מדה רעה ומאוסה בתכלית לפני
אלקים ונאנשים. ושימת אל לבו כי הקב"ה האם הם
סבת היותו בעולם, וזל כן באמת ראוי לו לעשות
להם כל כבוד וכל תועלת שיוכל, כי הם הביאוהו
לעולם, גם יגדעו בו פמה יגיעות בקטנותו, וכשיקבע
זאת המדה בנפשו יצלה ממנה להפיר טובת האל
ברוך הוא שהוא סבתו וסבת כל-אבותיו עד אדם
הראשון, ושהוציאו לאויר העולם וספק צרכו כל-
ימיו והצמידו על מתקנתו ושלמות אבריו, ונמן בו
נפש יודעת ומשפלת, שאלולי הנפש שחננו האל,
יהיה פסוס פפרד אין תבין, ונצריך במחשבתו
פמה ופמה ראוי לו להזהר בעבודתו ברוך הוא.

②

אל שיען

③

וכקבלתם ז"ל (סנהדרין צ א) כי על עולב
שכלו ארוך ידבר. שעל ידי שהביאוך לעולב
הזה תקנה העולם הבא.

Text 5, Meschech Chochmah on Vayikra 19:3

Meir Simcha of Dvinsk (1843-1926) was a rabbi and prominent leader in Eastern Europe in the early 20th century

כל מוסדות הקבלה מהר סיני הוא הקבלה הנאמנה ונתנה למשה מסיני ומסורה דור אחר דור לזרעם אחריהם והודיעו בנים לבני בניהם יום אשר עמדו בחורב וכן עד עולם. ולכן דור יבזה אביו וילעג למוסרי הקבלה אז פסק תורה מישראל ולכן בזה הגדר יש בכבוד אביו גם דברים הנוגעים אל מצוות ה' וכלל התורה.

All of the received traditions come from Mount Sinai--they were received by Moshe and handed down to generation after generation without a single break in tradition. Therefore the generation that does not respect its parents and that mocks the received traditions will irreparably harm the Jewish tradition. Therefore it is obvious that the command to honor parents is associated with commands to honor God and the Torah in general.

Text 8, Tosefta Kidushin 1:11

אי זו היא מצות הבן על האב מאכיל ומשקה מלביש ומכסה מוציא ומכניס ומרחיץ את פניו ידיו ורגליו

What exactly *are* the obligations of the son towards the father? Giving food and drink, dressing and covering/sheltering, escorting in and out, and washing his face, feet, and hands.

Text 9, Sifra, Parshat Kedoshim 1:10-11

(י) איזו היא מורא לא ישב במקומו ולא מדבר במקומו ולא סותר את דבריו, אי זהו כיבוד מאכיל ומשקה, מלביש ומכסה מכניס ומוציא...

What exactly is "revering"? Not sitting in his place, not speaking in his place, and not contradicting his words. What exactly is "honoring"? Giving food and drink, dressing and covering/sheltering, escorting in and out...

Text 10, Talmud Bavli, Masechet Kidushin 31b-32a

ת"ר: איזהו מורא, ואיזהו כיבוד? מורא - לא עומד במקומו, ולא יושב במקומו, ולא סותר את דבריו, ולא מכריעו; כיבוד - מאכיל ומשקה, מלביש ומכסה, מכניס ומוציא.

What exactly is "revering" and what exactly is "honoring"? "Fearing": one may not stand in his father's place, one may not sit in his place, one may not contradict his father's words, and he may not offer an opinion in a debate contrary to his father's. "Honoring": one must give him food and drink, one must dress him and cover/shelter him, and one must escort him in and out.

בעו מיניה מרב עולא: עד היכן כיבוד אב ואם? אמר להם: צאו וראו מה עשה עובד כוכבים אחד באשקלון ודמא בן נתינה שמו, פעם אחת בקשו חכמים פרקמטיא בששים ריבוא שכר, והיה מפתח מונח תחת מראשותיו של אביו, ולא ציערו... נתן הקב"ה שכרו...

They asked Rav Ulla: "To what extent must we honor our parents?" He answered them and said, "Go see what one non-Jew did in Ashkelon, Dama ben Netinah was his name. Once, the Sages wanted to buy certain merchandise from him at a price which would give him a profit of six hundred thousand gold dinars. But the key to the chest that contained the merchandise was lying under his sleeping father's pillow. And Dama did not disturb his father...God rewarded Dama..."

Text 12, Talmud Bavli, Masechet Kidushin 31a-b

כי אתא רב דימי אמר: פעם אחת היה לבוש סירקון של זהב והיה יושב בין גדולי רומי, ובאתה אמו וקרעתו ממנו, וטפחה לו על ראשו וירקה לו בפניו, ולא הכלימה... אמר רבי אבהו: כגון אבימי ברי קיים מצות כיבוד. חמשה בני סמכי הוה ליה לאבימי בחיי אביו, וכי הוה אתא רבי אבהו קרי אבבא, רהיט ואזיל ופתח ליה, ואמר אין אין עד דמטאי התם. יומא חד אמר ליה: אשקיין מיא, אדאייתי ליה נמנם, גחין קאי עליה עד דאיתער, איסתייעא מילתיה ודרש אבימי: +תהלים עט+ מזמור לאסף.

When Rav Dimi came to Israel, he said: Once, Dama ben Netinah was dressed in a golden silk coat and was sitting among the nobles of Rome. His mother came, ripped it off him, hit him on his head, spat in his face, yet he did not rebuke her.

Rabbi Abahu said: My son Avimi is a good example of someone who fulfilled the mitzvah of honoring parents. Avimi had five ordained sons when his father was living. Even so, when Rabbi Abahu visited, Avimi himself would run and open the door calling out "Yes! Yes!" until he got to the door. One day Rabbi Abahu told Avimi, "Get me water to drink". When Avimi brought the water back, his father was asleep. Avimi bent over and waited for him to awake...Avimi was rewarded...

Text 13, Talmud Bavli, Masechet Kidushin 31b

רבי טרפון הוה ליה ההיא אמא, דכל אימת דהות בעיא למיסק לפוריא - גחין וסליק לה, וכל אימת דהות נחית - נחתת עלויה, אתא וקא משתבח בי מדרשא, אמרי ליה: עדיין לא הגעת לחצי כיבוד, כלום זרקה ארנקי בפניך לים ולא הכלמתה? רב יוסף כי הוה שמע קל כרעא דאמיה, אמר: איקום מקמי שכינה דאתיא. אמר רבי יוחנן: אשרי מי שלא חמאן.

Rabbi Tarfon had a mother who he treated with such respect that whenever she wanted to climb into bed, he would bend down and she would climb on him into it, and whenever she descended from bed she would descend on him to reach the floor. Rabbi Tarfon came and praised himself in the study hall, but the Rabbis told him, "You have not yet reached half of the honor one can bestow upon parents. Has your mother ever thrown a bag of money into the sea in your presence and you did not shame her?" Whenever Rav Yosef heard the footsteps of his mother he would say: "I will stand before the Divine Presence which is approaching."